

Vergaderjaar 2008–2009

21 501-31

**Raad voor de Werkgelegenheid, Sociaal Beleid,
Volksgezondheid en Consumentenzaken**

Nr. 161

**BRIEF VAN DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELE-
GENHEID**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 13 januari 2009

Hierbij ontvangt u het verslag van de Raad WSBVC van 17 december 2008. In de Raad is langdurig stilgestaan bij de sociale gevolgen van de financiële crisis. De Raad heeft ingestemd met de overeenkomst van sociale partners inzake het Maritiem Arbeidsverdrag en de richtlijn Europese Ondernemingsraad en heeft raadsconclusies vastgesteld betreffende actieve inclusie. Over de herziene arbeidstijdenrichtlijn is geen akkoord in tweede lezing bereikt, gelet op de met grote meerderheid aangenomen amendementen door het Europees Parlement. De Raad heeft een eerste verkennende bespreking gevoerd over de nu te volgen strategie.

U treft tevens hierbij de geannoteerde agenda aan voor de Informele Raad van 22 en 23 januari in Luhaèovice. Het Tsjechische Voorzitterschap heeft voor deze bijeenkomst het onderwerp «Mobiliteit en vrij verkeer van personen» geagendeerd. Het Voorzitterschap heeft daarnaast de intentie om een verkennende bespreking te voeren over de ontstane impasse tussen Raad en EP betreffende de arbeidstijdenrichtlijn.

De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
J. P. H. Donner

Verslag WSBVC 17 december 2008
Geannoteerde agenda Informele Raad 22 en 23 januari 2009

Geannoteerde agenda

Op 22 en 23 januari vindt in Luhačovice (Tsjechië) een Informele Raad Werkgelegenheid en Sociaal Beleid plaats. Het Tsjechisch voorzitterschap heeft als thema «Mobiliteit van de Europese werknemers» gekozen. Het voorzitterschap heeft de intentie om een verkennende bespreking te voeren over de ontstane impasse tussen Raad en EP betreffende de arbeidstijdenrichtlijn.

Voor wat betreft het thema «Mobiliteit van de Europese werknemers» zal de discussie zich in het bijzonder toespitsen op een drietal kernonderdelen: beroepsmatige, geografische en sociale mobiliteit.

Het voorzitterschap heeft een discussie nota opgesteld, waarin wordt gesteld dat de huidige EU zonder interne grenzen trots kan zijn op het feit dat het één van de grootste interne markten ter wereld vormt. Werknemersmobiliteit moet volgens het Voorzitterschap niet langer het zwakke broertje van de EU-vrijheden zijn, maar moet hoog op de agenda staan van allen die het aangaat: regeringen, bedrijfsleven en werknemers. Mobiliteit is van wezenlijk belang om betere banen te scheppen en het tekort aan vaardigheden op de Europese arbeidsmarkt aan te vullen. In het dagelijkse leven van de burger zal ongehinderde geografische mobiliteit bovendien, net als de euro, een tastbare verwezenlijking van de EU vormen.

Beroepsmatige mobiliteit zal de komende jaren één van de belangrijkste uitdagingen zijn, aldus het Voorzitterschap. Uit de huidige cijfers blijkt dat ongeveer 25% van de totale Europese beroepsbevolking tijdens het werkzame leven nimmer van werkgever is veranderd en dat een zeer groot deel van de werknemers gedurende die tijd dezelfde baan heeft gehad. Voor de lange termijnontwikkeling van de Europese arbeidsmarkt zullen werknemers echter voorbereid moeten zijn op het verder ontwikkelen van hun vaardigheden ofwel het veranderen van werkzaamheden, eenvoudigweg omdat een globaliserende arbeidsmarkt daarom vraagt.

In de EU is thans sprake van een zeer geringe geografische mobiliteit. De Europese arbeidsmarkt wordt daarbij gekenmerkt door het feit dat bepaalde regio's worden geraakt door hoge werkloosheidscijfers terwijl in andere regio's grote tekorten zijn aan geschoold en goed opgeleid personeel. Het Voorzitterschap constateert dat desondanks de huidige migratiestromen beperkt blijven en de bereidheid tot mobiliteit zeer gering.

Als laatste noemt het Voorzitterschap de sociale mobiliteit een uitdaging. Teneinde een Europese arbeidsmarkt te creëren, zal al het beschikbare arbeidspotentieel in de afzonderlijke lidstaten moeten worden benut. Van belang is daarbij om ook te focussen op groepen die enige afstand tot de arbeidsmarkt hebben dan wel groepen die beperkt beschikbaar zijn op de arbeidsmarkt. Om deze groepen te bereiken en te motiveren om de arbeidsmarkt te betreden, zullen op nationaal niveau diverse mechanismen in gang moeten worden gezet, waarbij kan worden gedacht aan onderwijs en ondersteuning.

Gedurende de informele bijeenkomst van de Ministers voor werkgelegenheid en sociaal beleid, wil het Voorzitterschap het voorafgaande aan de orde stellen tijdens een plenaire discussieronde. Het Voorzitterschap wil tijdens de Raad spreken over beleidsmaatregelen in de lidstaten die mobiliteit kunnen bevorderen.

Nederland zal in de plenaire sessie interveniëren langs de lijnen van het kabinetsbeleid dat is gericht op een verhoging van de arbeidsparticipatie juist ook van groepen met een relatief zwakke arbeidsmarktpositie. Nederland is van mening dat arbeidsmobiliteit (tussen banen en tussen beroepen) essentieel is voor een goede aansluiting van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Ook geografische mobiliteit kan een bijdrage leveren aan een goede aansluiting van vraag en aanbod. Met betrekking tot geografische mobiliteit zal aandacht worden gevraagd voor de situatie van grensarbeiders.

Nederland onderschrijft verder het belang van het faciliteren van mobiliteit tussen banen in het licht van de gevolgen van de financiële crisis. Dergelijke transitieën zijn des te relevanter in tijden van economische neergang waarvan de effecten per sector kunnen verschillen. Bij het opvangen van schokken kan arbeidsmobiliteit vooral een bijdrage leveren aan het opvangen van schokken op de regionale arbeidsmarkt. In dat licht zijn de Nederlandse mobiliteitscentra relevant.

Verslag van de Raad Werkgelegenheid en Sociaal beleid op 17 december 2008

De vergadering werd voorgezeten door de Franse minister voor arbeid, de heer Xavier Bertrand. Aanwezig waren vertegenwoordigers van de 27 EU Lidstaten. De Europese Commissie werd vertegenwoordigd door Commissaris Vladimir Špidla. Tevens waren aanwezig vertegenwoordigers van het Werkgelegenheidscomité en het Sociaal Beschermingscomité. De Nederlandse delegatie stond onder leiding van minister Donner.

1. Sociale gevolgen van de crisis, situatie van de werkgelegenheid en toezicht op de uitvoering van de sociale agenda

De Raad besprak – tegen de achtergrond van de tijdens de Europese Raad van 11 en 12 december aangenomen ER-conclusies – de gevolgen van de huidige financieel-economische crisis op sociaal en werkgelegenheidssterrein. De Voorzitter sprak van een financiële crisis zonder precedent en riep op om vast te houden aan de hervormingskoers die is ingezet in het kader van de Lissabonstrategie omdat het onjuist zou zijn om «tijdens een storm het anker uit te gooien».

Commissaris Špidla sprak van een crisis die de hele Unie treft en waarvan de omvang nog niet bepaald kan worden. Hij meldde dat er sinds mei sprake is van een netto afname van het aantal banen in de EU en brak een lans om versterkt in te zetten op het invoeren van flexicurity beleid. Verder uitte hij zorgen over de problemen die zich openbaren bij kapitaalgedekte pensioensystemen als gevolg van de crisis. De commissaris gaf voorts aan dat om de ontwikkelingen in de Unie op de voet te kunnen volgen, gewerkt moet worden aan een snellere beschikbaarheid van statistieken. Het belang van een snelle inzet op flexicurity beleid werd nog eens onderstreept door Gérard Larcher, co-voorzitter van de Missie voor Flexicurity, die hierbij het belang van de sociale dialoog en van scholing benadrukte.

De lidstaten onderschreven in hun interventies de ernst en het ongewisse van de huidige situatie. België vroeg aandacht voor een verklaring, opgesteld door de toekomstige voorzitterschapstrojka Spanje–België–Hongarije. Dat is opvallend gegeven het feit dat deze lidstaten pas vanaf 2010 aan hun voorzitterschappen zullen beginnen nadat in 2009 eerst nog Tsjechië en Zweden de Raad zullen voorzitten. België lichtte toe dat de verklaring beoogt te voorkomen dat sociaal beleid hekkensluiter wordt bij alle aandacht voor financiële en economische maatregelen. De verklaring vraagt vooral aandacht voor sociale bescherming, meer dan voor maatregelen om mensen aan het werk te houden en slaat daarmee een enigszins andere toon aan dan de ER-conclusies. Ook roept de verklaring op tot het aan boord houden van de sociale partners – ondanks de snelheid waarmee nu maatregelen genomen moeten worden – en tot het organiseren van een buitengewone tripartiete top. De verklaring aanhalend, gaf Spanje aan geconfronteerd te worden met een stijging van de werkloosheid die zonder precedent is. Spanje stelde verder dat een versterking van de open methode van coördinatie des te meer van belang is om de mensen die werkloos worden beter bij te kunnen staan. Hongarije memoreerde dat de crisis in deze lidstaat zwaar toeslaat en dreigt scherpe tegenstellingen te creëren tussen zowel bevolkingsgroepen als regio's.

Enkele lidstaten benadrukten het belang van werk boven uitkering en stelden dat «a social Europe starts with a job». Het vergemakkelijken van de opstap naar een eerste baan en het verbeteren van de doorstroom naar een betere baan dienen ook nu voorop te staan. Er werd ook een lans gebroken voor flexicurity. Als er vertrouwen in het sociale systeem is, zal de bevolking niet bevreesd zijn voor structurele hervormingen en de

daarmee gepaard gaande frequente baanwisselingen benadrukte een lidstaat, waarbij eveneens werd gewezen op het belang van het nieuwe initiatief van «new skills for new jobs» dat is gericht op meer inzicht in de vraag naar beroepskwalificaties op de arbeidsmarkt.

Nederland intervenueerde dat in het verlengde van de huidige financieel-economische crisis nog belangrijke uitdagingen liggen op het vlak van klimaat en energie en op het vlak van demografie. De sleutel om deze uitdagingen aan te kunnen, is het vergroten van het aanpassingsvermogen van economie en samenleving. Flexicurity beleid sluit hierbij nauw aan. Nederland stelde dat het op orde brengen van de financiële sector nu de eerste prioriteit is. Op sociaal en werkgelegenheidssterrein is het van belang dat mensen enerzijds vertrouwen kunnen hebben in het systeem van sociale bescherming terwijl ze anderzijds bij verlies van hun baan zo snel mogelijk moeten worden doorgeleid naar een nieuwe baan die eventueel een tijdelijke baan kan zijn.

De lidstaten lieten zich in het algemeen positief uit over het herbezien van de werking van bestaande instrumenten op EU-niveau zoals ESF en Globaliseringsfonds, in het licht van de huidige omstandigheden. Dit vooral waar het een meer flexibele aanwending en het beperken van de administratieve verplichtingen betreft. Een enkele lidstaat toonde terughoudendheid voor wat betreft het wijzigen van het Globaliseringsfonds en stelde dat dit beperkt moet worden tot makkelijker voorwaarden voor kleinere arbeidsmarkten. Nederland gaf aan dat voorkomen moet worden dat met het fonds bedrijven zonder toekomstperspectief overeind worden gehouden.

Afrondend, waarschuwde Commissaris Špidla nogmaals voor de omvang van de naderende crisis. Hij riep op de wijzigingsvoorstellen voor het ESF en het Globaliseringsfonds zo snel mogelijk in de Raad te behandelen en tot het zoeken van een goede balans tussen sociaal en werkgelegenheidsbeleid. De Voorzitter benadrukte dat de hernieuwde sociale agenda voor de op vele gebieden te nemen maatregelen een platform biedt dat de coherentie van het beleid kan waarborgen.

2. Gemeenschappelijk standpunt door de Raad aangenomen op 15 september 2008 met het oog op de aanneming van een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 2003/88/EG betreffende een aantal aspecten van de organisatie van de arbeidstijd

De Voorzitter schetst de ontwikkelingen op het dossier sinds de aanvaarding van het gemeenschappelijk standpunt tijdens de Raad van 9 juni. De huidige stand van zaken is dat er grote verschillen zijn tussen het gemeenschappelijk standpunt van de Raad en de amendementen die door het EP, vaak met grote meerderheden, zijn aangenomen. Voor de Voorzitter komt dit niet als een verrassing maar het betekent wel dat in het vervolg van het traject, de fase van de conciliatie, de Raad rekening zal moeten gaan houden met de opvattingen van het EP. Zo vlak voor de verkiezingen van het EP zal het moeilijk worden om tot een akkoord tussen Raad en EP te komen maar volgens de Voorzitter is het niet onmogelijk. Het is aan het Tsjechisch voorzitterschap om dit verder op zich te nemen.

Commissaris Špidla roept op om de onderhandelingen met het EP snel te starten. Veel lidstaten geven hun eerste reactie met het oog op de nu te volgen strategie door de Raad. Een groot deel toont zich zeer teleurgesteld door de reactie van het EP. Sommige lidstaten geven aan dat de houding van het EP te verwachten was. Er had duidelijker naar voren gebracht moeten worden dat het blijven voortduren van de bestaande

situatie de slechtste oplossing is voor de Europese werknemers. Zowel Raad als EP moeten vanuit deze constatering beide hun verantwoordelijkheid nemen om tot een compromis te komen via de conciliatieprocedure. Dat zal een heel moeilijke maar geen onmogelijke opgave worden. Andere lidstaten roepen op om niet overhaast te handelen. Het gemeenschappelijk standpunt is een evenwichtige tekst en daar moet aan worden vast gehouden. Het is teleurstellend dat het EP – en met zo'n grote meerderheid – van de Raad afwijkende standpunten heeft ingenomen. Er moet naar een constructieve oplossing gezocht worden maar de vraag is hoe, de marges zowel op het «on call» deel van de tekst als op de «opt out» zijn uitermate gering. Een aantal lidstaten benadrukt het recht van de werknemer om zelf te kiezen of men langer dan 48 wil werken. Nederland geeft aan de opstelling van het EP te betreuren omdat het risico bestaat dat zo de huidige situatie bestendig wordt en dat is de slechtste optie. Voor de start van de onderhandelingen tijdens een conciliatieprocedure moet er wel een perspectief zijn op resultaat. Nederland adviseert om de Informele Raad (22 en 23 januari) te gebruiken om de situatie nog eens nader te bespreken.

De meeste lidstaten betreuren dat er misvattingen bestaan over de positie van de Raad en geven aan dat de tijd genomen moet worden om die nog eens duidelijk uiteen te zetten. Uitgangspunt hierbij blijft dat de onderhandelingen met het EP vanuit het gemeenschappelijk standpunt van de Raad moeten worden gevoerd. Handhaving van de bestaande situatie is het slechtste alternatief. Er zal dus constructief met het EP moeten worden onderhandeld maar tegelijk is duidelijk dat de marge om tot wijzigingen in het gemeenschappelijk standpunt van de Raad te komen, maar heel gering is. Het gemeenschappelijk standpunt van de Raad wordt als een verantwoordelijke en realistische tekst gezien. Lidstaten die tegen het gemeenschappelijk standpunt hebben gestemd, roepen de Raad op zich flexibel op te stellen. Het aankomend Tsjechisch Voorzitterschap meldt dat men zijn uiterste best gaat doen om tot een compromis te komen. Dat betekent dat er ook van de Raad een constructieve houding wordt gevraagd. En daarvoor zal dus de steun van alle lidstaten nodig zijn.

De Voorzitter wijst op het imago dat de tekst van de Raad heeft in de media en bij het Europees Parlement, nl. die van een tekst die de werkweek van 48 naar 65 uur verhoogd. Dat de huidige situatie het mogelijk maakt om tot een werkweek van bijv. 78 uur te komen, komt daarbij niet aan de orde. Beeldvorming is nu eenmaal van groot belang in de politiek. Verder wijst hij erop dat als er geen akkoord tussen Raad en EP komt, er talloze inbreukzaken gestart zullen worden. Misschien één of twee lidstaten zullen die dans ontspringen. De Voorzitter concludeert uit zijn contacten met het EP dat een akkoord in tweede lezing mogelijk was geweest indien de Raad zich niet op het standpunt had gesteld dat er aan het gemeenschappelijk standpunt niet getornd mag worden. Een dergelijk compromis zou natuurlijk niet gemakkelijk te bereiken zijn geweest en nu wordt het uiteraard nog moeilijker maar onmogelijk is het nog steeds niet, zolang alle spelers tegelijk zullen bewegen. Commissaris Špidla meldt ook dat men dicht bij een akkoord is geweest en spreekt de hoop uit dat het alsnog daartoe komt.

3. Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad inzake de instelling van een Europese ondernemingsraad of van een procedure in ondernemingen of concerns met een communautaire dimensie ter informatie en raadpleging van de werknemers

De Voorzitter en Commissaris Špidla toonden zich verheugd met het bereikte akkoord tussen Raad en EP, waar ook de sociale partners mee konde instemmen. Commissaris Špidla preees de EU sociale partners voor

de door hen getoonde inzet tijdens het proces en sprak van een succes voor sociaal Europa.

4. Voorstel voor een richtlijn van de Raad tot tenuitvoerlegging van de overeenkomst tussen de Associatie van reders van de Europese Gemeenschap (ECSA) en de Europese Federatie van vervoerswerknemers (ETF) inzake het verdrag betreffende maritieme arbeid van 2006 en tot wijziging van Richtlijn 1999/63/EG

De Raad bereikte een politiek akkoord. Commissaris Špidla prees de richtlijn als een succesvol voorbeeld van de sociale dialoog en sprak van een positief precedent. Luxemburg sloot zich alsnog aan bij een verklaring opgesteld door het Verenigd Koninkrijk die bij de Raadsnotulen zal worden gevoegd. In de verklaring stellen beide lidstaten dat zij de richtlijn op zich te steunen en ermee instemmen dat de richtlijn deels ook van toepassing is op zelfstandigen aan boord van een schip, maar bestrijden zij dat art 139 van het Verdrag voldoende rechtsbasis biedt om de richtlijn ook de positie van zelfstandigen te laten bestrijken.

5. Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's: Het effect van het vrije verkeer van werknemers in de context van de uitbreiding van de EU

Commissaris Špidla presenteerde het Commissie rapport. Een vijftal recent toegetreden lidstaten spraken steun uit voor het rapport waarbij Bulgarije wees op de positieve samenwerking die dit land ontwikkeld had in het kader van bilaterale handhavingsverdragen met onder andere Nederland. Ook dankten deze delegaties Denemarken voor diens besluit om zowel voor EU-8 als voor werknemers uit Bulgarije en Roemenië de grenzen te openen m.i.v. 1 mei 2009. Tsjechië wees er op dat vrij verkeer en arbeidsmobiliteit centrale thema's zullen zijn tijdens het Tsjechisch voorzitterschap.

6. Gewijzigd voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van de wijze van toepassing van Verordening (EG) nr. 883/2004 betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels

7. Gewijzigde voorstellen voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordening (EG) nr. 883/2004 betreffende de coördinatie van de sociale-zekerheidsstelsels, en tot vaststelling van de inhoud van de bijlagen daarbij

De Raad onderschreef de bereikte gemeenschappelijke positie. Het aankomend Tsjechisch Voorzitterschap gaf aan te streven naar een spoedig akkoord met het Europees Parlement over beide dossiers.

8. Aanbeveling van de Commissie inzake de actieve inclusie van personen die van de arbeidsmarkt zijn uitgesloten

De Raad ging zonder debat akkoord met de Raadsconclusies betreffende actieve inclusie.

9. Voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van personen ongeacht godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele gerichtheid

Commissaris Špidla gaf aan anti-discriminatie wetgeving als een hoeksteen van het acquis te beschouwen. Hij stelde uit te zien naar de voorde-ningen onder Tsjechisch voorzitterschap. Slechts een lidstaat nam het woord en stelde dat er behoefte is aan een meer gedegen impact asses-ment.

10. Toetsing van de uitvoering door de lidstaten en de EU-instellingen van het Actieprogramm Beijing

- a) Indicator en betreffende «Vrouwen en gewapende conflicten»
 - Aanneming van conclusies van de Raad van de Europese Unie en de vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten, in het kader van de Raad bijeen
- b) Vrouwen en economie: combineren van werk en gezin
 - Aanneming van conclusies van de Raad

Nadat de Voorzitter een kleine tekstuele concessie aan Tsjechië deed, ging de Raad zonder verder debat akkoord met beide sets Raadsconclusies. De concessie aan Tsjechië betreft de toevoeging «(in line with their national policies) and competences» aan paragraaf 11 a van de conclusies over het verzoenen van werk en gezin (doc 17 098/08) en beoogt verder duidelijk te maken dat kinderopvangbeleid behoort tot de competentie van de lidstaten.

11. Diversen

Voorzitter informeerde delegaties over de punten onder diversen.

Met betrekking tot de richtlijn zwangerschapsverlof en de richtlijn gelijke behandeling zelfstandigen gaf de Voorzitter aan dat in de Raad een eerste aanvang is gemaakt met de bespreking van de wijzigingsvoorstellen voor beide richtlijnen. Commissaris Špidla motiveerde de voorstellen vanuit het belang van gelijke kansen voor mannen en vrouwen op de arbeidsmarkt. Minister Donner nam als enige het woord en gaf aan dat het van groot belang acht om moederschapsverlof niet geïsoleerd te bekijken maar in samenhang met ouderschapsverlof. In reactie wees Commissaris Špidla erop dat de Europese sociale partners momenteel onderhandelen over mogelijke gezamenlijke voorstellen betreffende ouderschapsverlof.

Internationale Arbeidsorganisatie : 8e Europese regionale vergadering (Lissabon, 9–13 februari 2009): Portugal nodigde de ministers uit voor een ontmoeting van EPSCO Ministers die en marge van de 8e Europese verga-dering zal plaatsvinden.

Afsluiting:

Minister Bertrand zei in zijn afsluitende woorden dat het jaar 2008 nieuw elan voor Sociaal Europa had gebracht. Nu was het moment om niet te vertragen of te consolideren maar om te versnellen. De Tsjechische Vice-Minister dankte Minister Bertrand voor zijn inspanningen en liep kort zijn prioriteiten voor de komende zes maanden langs: mobiliteit, beroeps-vaardigheden, gezinsbeleid en actieve integratie. Commissaris Špidla feliciteerde Minister Betrand voor de nieuwe dynamiek die mede door hem was ontstaan. De in juli jl. sociale beleidsagenda was geen evident werkstuk geweest, daar was heel veel werk en draagvlak creatie aan voor-

afgegaan. Hij hoopte dat het komende Voorzitterschap het estafettestokje in dezelfde spirit zou overnemen en even hard zou lopen.